

RIIGIKOGU

IV koosseis.

IX istungjärk.

238. koosolek.

24. märtsil 1932.

Sisu:

1. Eesti-Prantsuse kaubanduse-konventsiooni muutmise protokollki kinnitamise seadus — III lugemisel.
2. Raudteedevõrgu arendamise seaduse muutmise seadus — III lugemisel.
3. Pikalaenu Panga pantlehtede eest vastutamise seadus — III lugemisel.
4. Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadus — III lugemisel.
5. Ametisõitude tasu seadus — III lugemisel.
6. Piimasaaduste väljaveo kontrolli seaduse muutmise seadus — III lugemisel.
7. Asunduskapitali 1930./31. a. eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — III lugemisel.
8. Maatulundusekapitali seaduse muutmise ja täiendamise seadus — III lugemisel.
9. Maiusainetemaksu seadus — III lugemisel.
10. Põllupidajate 1932. a. tulumaksu vähendamise seadus — III lugemisel.
11. Tööpuuduse vastu võitlemise otstarbel teenistusvahetekordade korraldamise seadus — III lugemisel.
12. Riigikogu liikmete tasu- ja sõiduraha seadus — III lugemisel.
13. Ärimaksu kohta käivate seaduste muutmise seadus — III lugemisel.
14. Välisriikidega sõlmitavate vastastikutse arvekodade asutamise kokkulepete esialgselt maksmapanemise seadus — I lugemisel.
15. Kooperatiivühingute ja nende liitude seaduse § 35 muutmise seadus — I lugemisel.
16. Trahteriäri seaduse muutmise seadus — Vabariigi Valitsuse ettepanek — I lugemisel.
17. Koosoleku lõpetamine ja järgmise koosoleku määramine.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 1.09 min.

Sekretäri kohal sekretäri teine abi **O. Gustavson**.

1. Eesti-Prantsuse kaubanduse-konventsiooni muutmise protokollki kinnitamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja J. Jaanis'e puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees L. Johnson.

Juhataja: Seaduseelnõu arutamisel jääb ära paragrahvide teksti ettekandmine.

Seaduseelnõu võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

Aruandja L. Johnson: Redaktsiooni komisjon on seaduseelnõu läbi vaadanud. Teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

2. Raudteedevõrgu arendamise seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja H. Kukke puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees R. Kuris.

Juhataja: Jätan ära seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise.

Seaduseelnõu võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

Aruandja R. Kuris: Seaduseelnõu on vahepeal redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud. Teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

3. Pikalaenu Panga pantlehtede eest vastutamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja R. Kuris.

Juhataja: Seaduseelnõu arutamisel jätan ära paragrahvide teksti ettekandmise.

Seaduseelnõu võetakse vastu ühes redaktsioonilise parandusega paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

Aruandja R. Kuris: Seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud. Teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

4. Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja M. Mikkelson'i puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees L. Johnson.

Juhataja: Seaduseelnõu III lugemisel jätan ära teksti ettekandmise.

Võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega seaduseelnõu pealkiri ja tekst eraldi ja terve sisu korraga.

Aruandja L. Johnson: Redaktsiooni komisjon on seaduseelnõu läbi vaadanud. Teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

5. Ametisõitude tasu seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja J. Fuks.

Juhataja: Ma jätan ära seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise ja hääletan osade viisi.

Pealkirija I—III osa — §§ 1—19 — ühes redaktsiooniliste parandustega võetakse vastu.
(IV osa — §§ 20—26.)

Aruandja J. Fuks: Redaktsiooni komisjon on seaduseelnõu läbi vaadanud ja IV osa kaks viimast paragrahvi, 25 ja 26, eraldanud uue V osana. Sellele vastavalt teen redaktsioonilise ettepaneku,

§§ 25 ja 26 võtta V osana pealkirja all „V. Lõppeeskirjad.“

IV osa — §§ 20—24 — võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

V osa — §§ 25 ja 26 — võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korraga redaktsiooni komisjoni andmata.

6. Piimasaaduste väljaveo kontrolli seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja M. Martinson.

Juhataja: Ma jätan ära seaduseelnõu teksti ettekandmise.

Võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega seaduseelnõu pealkiri ja tekst eraldi ja terve sisu korraga.

Aruandja M. Martinson: Seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud. Teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

7. Asunduskapitali 1930./31. a. eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — III lugemisel.

Riigi majapidamise aruande komisjoni aruandja A. Salum.

Juhataja: Ma jätan ära paragrahvide teksti ettekandmise.

Seaduseelnõu võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

Aruandja A. Salum: Redaktsiooni komisjon on seaduseelnõu läbi vaadanud. Teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

8. Maatulundusekapitali seaduse muutmise ja täiendamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja K. Tonkmann.

Juhataja: Ma jätan ära paragrahvide teksti ettekandmise ja hääletan osade viisi.

Seaduseelnõu võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega osade viisi.

Aruandja K. Tonkmann: Teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata,

sest seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korruga.

Aruandja ettepanek võetakse vastu.

9. Maiusainetemaksu seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja A. Kornell.

Üldkomisjoni kaasaruandja J. Klement.

Juhataja: Ma jätan ära III lugemisel selle seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise ja hääletan seaduseelnõu osade kaupa.

Pealkiri ja I osa võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

(II osa.)

V. Hasselblatt: Kordan oma ettepanekut,

§ 7 võtta „15%“ asemele „10%“.

Ettepanek lükatakse tagasi 41 häälega 29 hääle pooltolemisel.

II—V osa võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korruga.

Aruandja A. Kornell: Kuna redaktsiooni komisjon on selle seaduseelnõu läbi vaadanud, siis teen ettepaneku,

seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

10. Põllupidajate 1932. a. tulumaksu vähendamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja K. Tonkman.

Juhataja: Ma jätan ära III lugemisel seaduseelnõu osade teksti ettekandmise.

Pealkiri võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

I osa võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega 46 häälega 23 hääle vastu.

II osa võetakse vastu.

M. Mihkelson (häälet. motiiv.): Hääletamise motiividena tähendan niipalju, et kuna tulumaksu on niikuinii vähendatud ennem 74 miljonilt 38 miljoni peale ja praeguse eelnõuga tahetakse veel vähendada umbes 22 miljoni võrra, mistõttu tulumaksust jääb järgi kõigest 17—18 miljonit, siis ei leia ma õigustatud olevat teatud üksiku kitsa kihi soodustamise, kuna pealegi ühes sellega tekib riigikassal suur puudujääk, mispärast ma ei saa hääletada selle seaduseelnõu poolt.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korruga.

Aruandja K. Tonkman: Teen ettepaneku,

seaduseelnõu redaktsiooni komisjoni andmata vastu võtta, kuna seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud.

Ettepanek võetakse vastu.

11. Tööpuuduse vastu võitlemise otstarbel teenistusvahekordade korraldamise seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Laur.

Juhataja: Jätan ära seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise.

Pealkiri ja §§ 1—5 võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

(§ 6.)

Aruandja A. Laur: § 6 teise lõike teises reas on trükiviga, nimelt

on öeldud „§ 3 tähendatud asutustelt“, aga peab olema „§ 4 tähendatud asutustelt“.

§§ 6—9 võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

K. Ast (häälet. motiiv.): Austatud Riigikogu liikmed! On ju väljaspool kahtlust, et need, kes sellesisulise seaduse vastuvõtmist on soovinud ja algatanud, et nende motiivid olid päris õilsad. Nad arvasid, et sel teel võimalik saavutada õiglust. Aga nii, nagu seadus Riigikogu poolt III lugemisel vastu võetud ja ka sel kujul, nagu Vabariigi Valitsuse poolt esitatud, ei võimalda see seadus mingit õiglust, vaid ebaõiglus oleks veelgi suurem kui praegu. Raske on halba seaduseelnõu parandada, aga needki parandamise katsed, mis üksik-

kute Riigikogu liigete poolt heatahtlikult tehti, on Riigikogu enamuse poolt tagasi lükatud. III lugemisel ei olnud mingit mõtet neid ettepanekuid korrata, sest oli ette teada, et neid oleks tabanud sama saatus, mis II lugemisel. Nüüd on faktiliselt olukord kujunenud sellaseks, et kui seaduseelnõu lõpuks vastu võetakse ja seaduseks saab, siis ei ole ühtki garantiid selleks, et vabastatavate asemele ei astu niisugused jõud, kelle teenistuses olemine veel vähem õigustatud oleks, kui praegu teenistuses seisvatel. Ei ole ka ühtki garantiid meil selleks, et Vabariigi Valitsus, kelle kätte selle seaduse teostamine jääb, teostaks seda puudulikku seadust omapoolsete täiendustega, mis neid puudusi aitaksid kõrvaldada. Ei ole neil, kes vabanevatele kohtadele kandideerivad, võimalik kaitsta oma õigusi, näidata, et ametisse registreerimine sünnib ülekohtuselt ja seaduse mõtte algatajate tahte vastaselt. Ühe sõnaga, see seadus annab suure võimaluse suureks korruptsiooniks ja lausa lükkab korruptsioonile. Sellepärast võttes sõna puht isiklikult, mitte oma rühma nimel, olen sunnitud teatama, et hääletan selle räpaselt välja tulnud seaduse vastu.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korraga.

Aruandja A. Laur: See seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud, mispärast teen ettepaneku, vastu võtta seaduseelnõu redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

12. Riigikogu liikmete tasu- ja sõiduraha seadus — III lugemisel.

Koosseisu ja kodukorra komisjoni aruandja A. Laur.

Juhataja: Jätan ära seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise.

Seaduseelnõu võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

Aruandja A. Laur: See seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud, mispärast teen ettepaneku, käesolev seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

13. Ärimaksu kohta käivate seaduste muutmise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja V. Hasselblatti puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees R. Kuris.

Juhataja: Jätan ära seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise ja hääletan osade kaupa.

Seaduseelnõu võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega osade viisi ja terve sisu korraga.

Aruandja R. Kuris: See seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud, ja ma teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

14. Välisriikidega sõlmitavate vastastikuste arvekodade asutamise kokkulepete esialgselt maksmapanemise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Lep: Seadus antakse meie väliskaubanduse huvides. Seaduse tekst on Riigikogu liikmetele välja jagatud, üldkomisjon ei ole midagi muutnud. Teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

15. Kooperatiivühingute ja nende liitude seaduse § 35 muutmise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Laur: Kooperatiivühingute ja liitude seaduse § 35 ütleb, et peakoosolekul on igal liikmel üks hääli ja seda ei või kellelegi edasi anda. Käesolev eelnõu tahab erandisi teha laevakindlustuseühingutele, nii et neil peakoosolekul ühel liikmel võib rohkem hääli olla kui üks, ja seda võib ka edasi anda. Üldkomisjon on selle eelnõu läbi vaadanud ja heaks kiitnud. Teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

16. Trahteriäri seaduse muutmise seadus — Vabariigi Valitsuse ettepanek — I lugemisel.

Juhataja: Riigikogu liikmete poolt küsiti eelmise koosoleku lõpul, miks juhatus selle seaduseelnõu oli võtnud päevakorda, kuna oleks võinud anda komisjoni. Ma pean öiendama, et kodukorra järele peab juhatus võtma päevakorda iga seaduseelnõu, kui seda esitaja nõuab.

Aruandja ülesannetes on Majanduseminister Suursöö t.

Aruandja Majanduseminister O. Suursöö t: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuna möödunud koosolekul see eelnõu õige vähese hääleenamusega tagasi lükati, kuna trahteriäri seaduse muutmise seadusega arvestades oli aga riigi eelarvesse, mis Riigikogu poolt juba vastu võetud, võetud riigi tuludena üle 200.000 krooni. Selle seaduse tagasilükkamisega võiks tekkida riigi eelarvesse puudujääk. Vabariigi Valitsus arutas läbi selle küsimuse ja tuli otsusele, et meie sarnasel kujul riigi eelarvet puudujäägiga jätta ei saa, ja sellepärast on mul au Vabariigi Valitsuse nimel esitada Trahteriäri seaduse muutmise seadus, mis sisuliselt lahku ei lähe eelmisest seadusest ja millega on võimalik seda puudujääki eelarves täita. Tehtud on ainult mõned üksikud parandused, mis redaktsiooni komisjoni poolt soovitatud. Vabariigi Valitsuse nimel teen ma ettepaneku, asuda otsekohe seaduseelnõu I lugemisele.

K. Ast (korra kohta): Nähtavasti räägitakse õigusega, et öösel kummitab ja et öösel juhtub imeväärseid asju rohkem kui päeval. Arutatav seaduseelnõu on muutunud täna öösiseks kodukäijaks. Aga mina mõtlen, et meie siiski ei tarvitse kodukäijaid karta, sest meie oleme lõppude-lõpuks inimesed, kes vaimusid ja muid ülimateid asju ei usu. Meie anname seaduseelnõule hariliku käigu! Sellepärast ma võtsin omale julguse, teha ettepanek, anda arutusel olev seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni.

Muidugi oleme meie selle juures päris teadlikud, et rahaasjanduse komisjon temaga tegemist ei saa ega tahagi teha, seega nimelt jätame küsimuse otsustamise tulevase Riigikogu jaoks. Aga ega meie

ei tarvitse siis ka lasta oma tahet mõjutada niisugusel määral, et meie sunnitud oleksime seisukohti, mis meil 2 tunni eest oli, muutma. Seega on minu ettepanek igatahes õigustatud.

L. Johnson: Ma toetan seda ettepanekut järgmistel põhjustel. See eelnõu, mis tagasi lükati, läks märksa lahku praegusest, ja praegu ei ole mitte selge, kui palju ta omavalitsustele puudujääki toob. Selle eelnõu järele 20 miljonit, eelmise eelnõu järele 19 miljonit! See võib ka rohkem olla, see ei ole mitte selge. Sellepärast peaks küsimust kaaluma rahaasjanduse komisjon. Seda esiteks. Teiseks tundub ka mulle, et see mitte harilik ja korrapärane nähtus ei ole, kus Riigikogu ühe eelnõu tagasi lükkab, see siis 5 või 10 minuti või rohkema aja järele Vabariigi Valitsuse poolt uuesti esitatakse. Riigikogu on oma tahtmise öelnud, ja sellega on küsimus otsustatud. Peale selle, mis puutub küsimusesse sisuliselt, siis ei saa omavalitsustelt seda summat ära võtta, see on ka selge. Teisest küljest on aga võimalus riigi eelarves siiski kokku hoida selle seaduse alusel, mis täna vastu võeti ja millest on loota kokkuhoidu, nagu tähendas Majanduseminister, 10%. Nii ei saa seaduse vastuvõtmise kiirendamise juures seda põhjuseks tuua, et see aitab katta riigi eelarve võimalikku puudujääki.

Aruandja Majanduseminister O. Suursöö t: Kuna see seaduseelnõu on täpselt sama, missugune lõpuhääletamisel sai Riigikogu poolt tagasi lükatud ja missugune eelmise seaduse aruandja poolt ette kantud, siis ei leia ma mingit põhjust, seda seaduseelnõu uuesti anda rahaasjanduse komisjoni, ja ma teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

K. Ast'i ettepanek lükatakse tagasi 38 häälega 28 hääle pooltolemisel.

K. Ast: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus ja ta seljataga seisev koalitsioon võiks oma asju pisut korralikumalt ja korrektsemalt ajada. Praeguse asjaajamise juures jääb mulje, nagu oleks tahetud nalja teha. Iseenesest, austatud Riigikogu liikmed, ei tohiks naljategemise vastu midagi olla, aga siin on ülemeeliku naljaga tegemist. Mis meie käest

nõutakse ja mida meile pakutakse? Kell ei puudunud väga palju 12, kui Riigikogu sama seaduseelnõu tagasi lükkas. Ma mõtlen ometi, ja seda mõtlevad ka vist teised Riigikogu liikmed, et tagasilükkamine ei sündinud naljategemiseks, vaid seda tehti tõsiselt. Need Riigikogu liikmed, kes eelnõu vastu hääletasid, tegid seda oma parema tahtmise järgi. Mispärast arvatakse siis nüüd, kui kell 12-st üle on läinud, et nende hea tahe teiseks on muutunud? Kas tahab see olla niisugune võidujooks, mis peab näitama, kas jaksab Riigikogu rohkem tagasi lükata või jaksab Vabariigi Valitsus rohkem esitada seaduseelnõusid. Seadusandlus ei ole mitte jalgpallimäng. Või tahetakse seda jalgpallimänguks teha, kus ükskord lükatakse Riigikogusse ja teine kord jälle valitsusele tagasi. Kus need värvavad siis on, mida meie lõpuks loeme? Üldse ei ole see korralik talitamine viis, et niisugusel kujul seadustega, eriti maksuseadustega rahvaesinduse ette astutakse. Maksuseadustega tuleb eriti ettevaatlikult toimida. Mis tunne jääb riigi kodanikkudele, kui Riigikogu enne keskööd, mõni tund pärast keskööd, otsustab suure tähtsusega küsimusi, millest omavalitsuste sisetulekud olenevad.

Härra Majanduseminister ütles, et kui seadus vastu võtmata jääb, nagu ka Riigikogu tõelik tahe näis olevat, siis on sellega tekkinud eelarvesse puudu jääk. Aga ma tahaksin, häärad Riigikogu liikmed, tähelepanu juhtida sellele, et ka see eelarve ümberkorraldamine viimasel silmapilgul ei ole just korralik tegutsemine.

Eelarve, nagu ta algul esitati, oli sisetulekute ja väljaminekute poolest tasakaalus ja näis reaalne olevat; selle eelarve täitmine eelseisva majanduseaasta jooksul oli võimalik. Aga siiski osati võimalikult eelarve-komisjoni töö kestel ja ka pärast viia eelarve uuele alusele, nii et täitmine ei ole enam võimalik muidu, kui vastava seaduse muutmise teel. Igatahes see on viis, mispärast opositsioon ei saa kohustust ega vastutust võtta enda peale eelarve ümberkorraldamise puhul. Vabariigi Valitsus on talitanud väga kergelt ja ettevaatamatult. Ei saa maksuseadusi ümber muuta, nii et ainult ühte pahet, mis eelarve koostamisel ja täitmisel ette tuleb, heaks teha. Millega siis lõppude-lõpuks oli õigustatud tulumaksu vähendamine, mis ette on võetud ja mis muu seas tähtsaks põhjuseks oli, mis eelarved tasakaalust välja viis? Kas ainult need kihid, kes on teatud kinnisvaraga varustatud ja kellele see kinnisvara annab

võimaluse eksistentsiks, eluülevälhoiaks, toiduks, peakatteks, korteriks, majanduskriisi raskuste all kannatavad, et nendele peame kinkima tulumaksu, mis lööb augu meie eelarvesse, ja mida hakatakse seaduste muutmiselega parandama, liiategi kiire korras, nii et harilikust parlamendi töoviisist ei jaksata kinni pidada. Mina olen seadusandlike kodade, niipalju kui neid meil on olnud, liige olnud ja ei mäleta, et niiviisi oleks talitatud, nagu täna siin tahetakse peale sundida. Mäletan üht juhtumist II Riigikogu päevilt, kus ühise väerinna poolt oli esitatud seaduseelnõu, mis Riigikogu poolt tagasi lükati. Sama rühm esitas seaduseelnõu uuesti, samasugusel kujul, aga tolekordne rahvaesindus ja selle juhatus leidsid, et niiviisi talitada ei saa. Kui rahvaesindus on oma kindla tahte avaldanud, siis tuleb seda ka respektiida; ühise väerinna seaduseelnõule ei antud enam käiku. Teisiti ei tohi ka täna talitada, kui ei taha lasta endid surveavaldustega mõjutada. See on lõppude-lõpuks, kui sisuliselt võtta, anti-konstitutsiooniline akt, millega Vabariigi Valitsus on sõandanud esineda. See oli täna, kui võtsime vastu seaduseelnõu Vabariigi Põhiseaduse muutmise ettepanekuks. Selle eelnõu järgi, kui see vastu võetakse ja see esitis seaduseks saab, on uus võim ametisse kutsutud, kellel kontrolli õigus on rahvaesinduse seadusandliku töö järele, ta võib vetoõigust tarvitada, kui rahvaesindus on mõne seaduse vastu võtnud, kuid seda vetoõigust ta võib tarvitada tingimusi; sellel võimul ei ole õigust rahvaesindusele midagi peale suruda oma poolt vastuvõtmiseks. Seal on ette nähtud ka dekreedandiõiguse õigus. Aga see dekreedandiõiguse õigus seisab rahvaesinduse kõige kindlama kontrolli all. Mida nõuab aga praegune valitsus meilt? Ta nõuab, et Riigikogu salaku maha oma parem tahe; rühmad võtku vastu seadus, mis nende südametunnistuse kohane ei ole. Kindlasti olid välja kujunenud põhjused ja veened, kui seaduseelnõu eelmine kord tagasi lükati. Ma tahaksin arvata, et rahvaesindaja kohus ette dikteerib parema arusaamise ja südametunnistuse järgi talitamine, ja et see viimane katse, mis valitsuse poolt nüüd ette võetud, tagasilükkamist leiab.

M. J u h k a m: Härrad Riigikogu liikmed! Ma pean oma rühmasõprade nimel ütleva, et selle seaduseelnõu juures on asju, mis meile väga vähe meeldivad. Kõigepealt, et omavalitsuste eelarvetesse pärast

seada, kui need kokku seatud, auk lüüakse, seda ei saa heaks kiita. Teiseks ei tee meie seaduseandlusele au see, kui seadus, mis alles kahe tunni eest tagasi lükati, nüüd samal kujul vastu võetakse. (V a h e l h ü ü e.) Härra Martinson, teile ei tee au ka see, kui moratoriumi seaduse eest võitlete, ja lõpuks, kui on võimalus seda saada, seletate, et teie selle seaduse eest ei vastuta. Kes selle eest siis vastutama peab?

Agaga tõsisest seaduseandlusest ei eija ega veel vähem täna ei saa juttugi olla. Kui iga ministereerium Riigikogu töö lõpul oma lausahtlitest otsib kõik selle, mis sinna seisma jäänud, ja siia viskab, et meie kõik selle siin paari päevaga vastu võtma peame, siis see ei ole enam tõsine seaduseandlus.

Juhataja: Kõneleja, ma peatan Teid. Kodukorra järgi esitatakse seaduseelnõu, aga kodukorras ei ole ette nähtud, et seaduseelnõu visatakse.

M. Juhkam: Tõsiasi on aga teisest küljest, et ka riigi eelarves on auk. Ja nüüd süda-ööl puruväsinult selle seaduse pärast siin võitlust pidama hakata, selleks ei ole meil tahet. (V a h e l h ü ü e.) Selie ei ole ka mõtet, ja kui valitsus seaduse nii oluliseks peab, siis võib ta selle meie pärast saada.

L. Johnson: Valitsus, lugupeetud Riigikogu liikmed, võib nüüd selle seaduse saada, seda on väga autoriteetlikult öeldud, kõneldi august, mis on eelarves ja aust, mida see seadus valitsusele ei tee. Mina räägiksin veel ühest aust, keskerakondade aust. See oli eelarve-komisjonis, kui olime põhjalikult seda seadust arutanud, siis deklareeris rahvusliku keskerakonna nimel üks tema liikmetest, et nemad hääletavad selle seaduse vastu. Lugupeetud Riigikogu liikmed, nüüd teie kuulsite teist juttu. Kus on siin siis veel see au? Täna nii, homme teisiti. (V a h e l h ü ü e.) Ei ole mitte järjekindlust olnud kõigepealt siin keskerakondadel.

Kas sisult olete seda küsimust ka kaalunud? Kui sisult olete seda küsimust kaalunud, siis on selge, et nagu linna omavalitsustel on oma eelarve, nii on ka valdades eelarve koostada. Ja kui nüüd see summa ära võetakse, siis ei suuda nemad oma ülesandeid täita. Mida nõrgem on omavalitsus, seda raskem on ka seisukord.

See ei puuduta ainult linnasid, vaid

need, kes maa orientatsiooni pooldajad, peavad teadma, et siin on ka valdadega tegemist. See summa on eelarves praegu sees ja see summa peab sinna jääma. Et riigil on tarvis seda ära võtta, seda ei saa selgeks teha. Riigi eelarvet 19 miljonit tasakaalust välja ei vii. Kuidas eelarvega ümber käiakse, seda nägime täna. Valitsus esitas põllupidajate tulumaksu vähendamise seaduse. Komisjonis tehti ettepanek 19-miljonilise vähendamise kohta, kuid ettepanek oli kirjutatud härra maksudevalitsuse direktori Kuke käekirjaga, ja see vähenemine ulatub 25 miljonini. Nii et löödi kuus miljonit juurde. See on aga eelarve puudujääk. Seda tehti kergel käel. Mis oli valitsuse eelnõus, sellest mindi kaugemale, mis põhjusel, see jäi igäihele saladuseks. Neid tulusid, mis maksvate seaduste alusel linnadel, neid hakatakse ära võtma. Enne seda tuleks aga linnade, üldine omavalitsuste seadus läbi vaadata, nende ülesanded korraldada, nende maksuseadused korraldada. Aga niiviisi, et meie täna võtame maha ühe osa tulusid, teisel päeval teise osa tulusid, niiviisi talitada ei või. Kui keskerakonnad neid andmeid usuvad, neid inimesi, kes on nende usaldusemehed, kui nad tunnistavad neid ülesandeid, mis on omavalitsustel ja mis tingimata teostamist nõuavad, siis nad peaksid jääma selle juurde, mida nad deklareerinud rahaasjanduse komisjonis, et nemad hääletavad selle seaduse vastu. Kui nad siiski seda ei tee, siis ma ütlen, on kaalutud, kaalutud, aga kerge leitud olema.

Aruandja Majanduseminister O. Suursöö: Ma juba esialgses kõnes aruandja nimel põhjendasin seda, et kuna eelarve on Riigikogu poolt vastu võetud, eelarvekõnes tähendasin täpselt, missugused summad on vastu võetud, siis loodan Vabariigi Valitsuse nimel, et eelnõu saab vastu võetud, et eelarve tasakaalu jääks. Teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel 43 häälega 25 hääle vastu.

Aruandja Majanduseminister O. Suursöö: Teen ettepaneku, mitte pidada kolmepäevalist vaheaga I ja II lugemise vahel.

Ettepanek võetakse vastu.

**17. Koosoleku lõpetamine ja järgmise
koosoleku määramine.**

Juhatusel ettepanekul otsustatakse lõpetada koosolek ja pidada järgmine

koosolek 5 minutit pärast käesoleva koosoleku lõppu. (Päevakord vaata 238. koosoleku otsuste protokoll, lisa nr. 16.)

Juhataja: Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 2.26 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).